

ОМОНИМИ

Презентацію підготувала
Яцик Олександра

- **Омóніми** (від грец. *homos* — однаковий і грец. *onuta* — ім'я) — це слова, які однаково звучать та пишуться, але мають різне значення.

Омоніми семантичної спільності не мають: бал (оцінка),
бал (вечір із танцями); стан (корпус людини), стан (становище),
стан (стоянка), стан (механізм, прокатний стан).

Омоніми з'являються внаслідок:

*звуккових змін у слові у процесі розвитку мови;

*смыслових змін у слові у процесі розвитку мови;

*випадкового збігу звучання слова рідної мови та запозиченого з іншої мови;

*випадкового збігу звучання форми різних слів.

Розрізняють омоніми:

- *повні (абсолютні)* — омоніми, у яких збігається уся система форм. Наприклад, *ключ* (від замку) — *ключ*(джерело), *рукав* (елемент одягу) — *рукав* (річки).
- *часткові* — омоніми, у яких збігаються за звучанням не всі форми. Так, слово *кадри*, що означає склад працівників, вживається тільки у множині, а слово *кадри*, що означає окремі сцени чи епізоди з кінофільму, знімки на кіноплівці, є формою множини іменника *кадр*.

Лексичні омоніми поділяють на повні (абсолютні) і неповні (часткові).

- Балка (дерев'яний чи металевий брус), балка (яр): обидва іменники в усіх відмінках однини й множини мають однакові форми.
- Точити (робити гострим), точити (цідити): обидва дієслова змінюються абсолютно однаково.
- Моторний (швидкий), моторний (пов'язаний із мотором): обидва прикметники однаково змінюються за родами, відмінками та числами.

Неповні омоніми збігаються лише в частині граматичних форм:

- Баранці (молоді барани) — має всі форми однини й множини, баранці (піна на гребенях хвиль) — має тільки форми множини.
- Захід (одна з чотирьох сторін світу) — має форми лише однини, захід (дія для досягнення якоїсь мети), захід (спуск небесного світила за обрій) — мають і форми однини й множини.
- Злити (викликати злість), злити (полити): у них усі інші форми різні, крім форм минулого часу й умовного способу.

Неповними омонімами є також збіги окремих форм різних частин мови:

- **а)** іменників і відіменникових прислівників: кружка (довкола) і кружка (родовий відмінок іменника кружок); **б)** іменників і звуконаслідувальних вигуків: рип (рипіння — рип дверей) і рип (різкий звук від тертя — двері рип); стук (удар — почувся стук) і стук (різкий звук удару — щось у вікно стук); **в)** інші випадкові збіги: мати (рідна людина) і мати (володіти чимось); коли (у який час) і коли (наказовий спосіб дієслова колоти); їм (перша особа однини теперішнього часу дієслова їсти) і їм (давальний відмінок займенника *вони*).
-

У мові омоніми найчастіше з'являються внаслідок запозичень. Є два випадки звукових збігів таких слів:

- а) звуковий збіг запозиченого слова з українським: мул (дрібні частинки у водоймах) і мул (назва тварини, за позичена з латинської мови); клуб (маса кулеподібної форми) і клуб (назва організації, запозичена з англійської); як (прислівник) і як (назва тварини, запозичена з тибетської);

- б) звуковий збіг різних запозичених слів: гриф (міфічна істота, з грецької), гриф (частина струнного музичного інструмента, з французької) і гриф (штемпель на документі, з німецької); метр (міра довжини, з грецької), метр (віршовий розмір, з грецької) і метр (учитель, з французької); кран (трубка із закривкою, з голландської) і кран (механізм для піднімання вантажів, з німецької)